

Сучасна географія виробництва транспортних засобів, електроніки, фармацевтичної продукції, чинники участі національних економік у глобальних ланцюгах доданої вартості. Виробництво текстилю, одягу, взуття: сучасна просторова організація, чинники міжнародної спеціалізації.

1. Сучасна географія виробництва транспортних засобів

- Провідним виробництвом машинобудування світу за вартістю виробленої і реалізованої продукції є **автомобілебудування**.
- Зберігається стійкий попит на автомобілі — головний транспортний засіб сучасності «притягує» супутні виробництва та активізує розвиток інших галузей як постійний споживач металу, скла, гуми, фарб, пластмас, текстилю, електронного обладнання, паливно-мастильних матеріалів тощо.
- Належить до виробництв середнього рівня складності, що найбільшою мірою відповідає кваліфікації представників робітничих професій в індустріальному суспільстві.

Виникнувши наприкінці XIX — на початку XX ст. у **Європі і США**, автомобілебудування у першій половині XX ст. поширилося територією колишнього **СРСР і Японії**.

У другій половині XX ст. — у деяких нових індустріальних країнах (**Республіці Корея, Бразилії**)

Згодом охопило чимало країн в **Азії та Центральній Європі**.

Тривалий час лідерами з виробництва автомобілів були **США і Японія** (**США** — найбільший виробник вантажівок, а **Японія** — легкових автомобілів).

Починаючи з 2009 р., перше місце посів **Китай**, який з року в рік нарощує обсяги виробництва (часамперед легкових авто), випереджуючи колишніх лідерів

Рейтинг країн світу за виробництвом автомобілів

№	Країна	Виробництво автомобілів		Регион світу
		млн одиниць	%	
1	Китай	24 503	27,0	Східна Азія
2	США	12 100	13,3	Англо-Америка
3	Японія	9 278	10,2	Східна Азія
4	Німеччина	6 033	6,6	Європа
5	Республіка Корея	4 556	5,0	Східна Азія
6	Індія	4 126	4,5	Південна Азія
7	Мексика	3 565	3,9	Латинська Америка
8	Іспанія	2 733	3,0	Європа
9	Бразилія	2 429	2,7	Латинська Америка
10	Канада	2 283	2,5	Англо-Америка
11	Франція	1 970	2,2	Європа
12	Таїланд	1 915	2,1	Південно-Східна Азія
13	Велика Британія	1 682	1,9	Європа
14	Туреччина	1 386	1,5	Південно-Західна Азія
15	Росія	1 384	1,5	Європа, Азія
16	Чехія	1 306	1,4	Європа
17	Індонезія	1 099	1,2	Південно-Східна Азія
18	Італія	1 014	1,1	Європа
19	Словаччина	1 000	1,1	Європа
20	Іран	982	1,1	Південно-Західна Азія
Європейський союз		18 177	20,0	
Світ		90 781	100,00	

- Автомобілебудування **Азії** складає понад 50% світового виробництва, стрімко розвивається в **Індії, Таїланді, Індонезії, Ірані, Малайзії, Туреччині**.
- В **Європі** майже усі країни мають автомобілебудівну промисловість (**Німеччина, Франція, Іспанія, Велика Британія, Італія, Росія, Чехія, Швеція**).
- В **Америці** (**США, Канада, Мексика та Бразилія**).

Літакобудування - це наукомісткий вид діяльності, розвиток якого однаковою мірою залежить від сучасних конструкційних матеріалів. Це виробництво — витратне, тому коло країн, здатних випускати літаки й космічні апарати, обмежене.

- Сьогодні світове лідерство належить **США, країнам ЄС, Росії, Бразилії та Канаді**.
- У цивільному авіабудуванні світу домінують дві великі корпорації: **американська Boeing** («Боїнг») та об'єднана **європейська Airbus** («Ейрбас»), виробництва яких поширені по всій території країни (**США**) або кількох країн (**Франції, Німеччини, Великої Британії та Іспанії**).
- До переліку передових авіабудівників невдовзі долучиться **Китай**, який почав виробництво пасажирських літаків рівня авіалайнерів світових гігантів.
- Виготовлення окремих типів цивільних літаків характерне також для низки країн Європи (**України, Італії, Швеції, Швейцарії, Австрії, Чехії**), Азії (**Японії, Індії, Ірану**) та **Аргентини**.



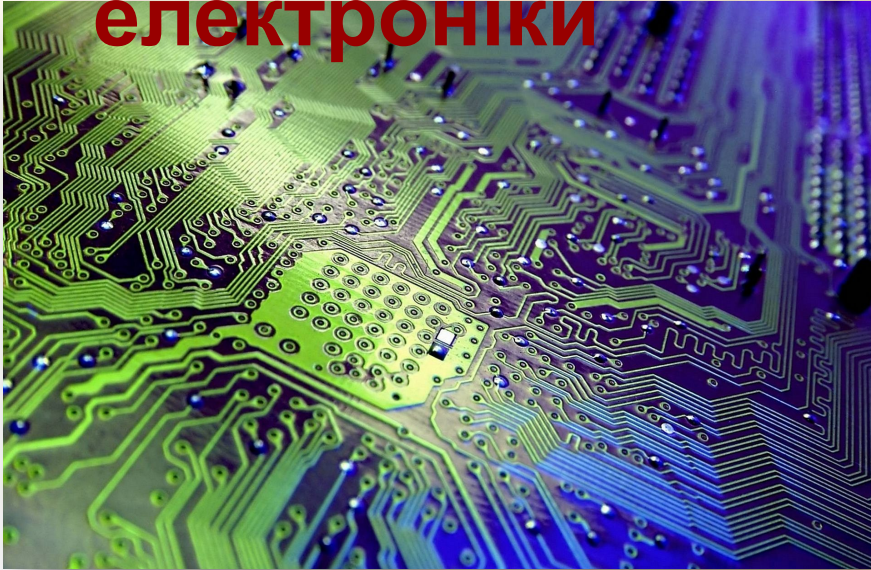
Суднобудування найдавніше у транспортному машинобудуванні. Було надзвичайно важливим для багатьох приморських країн. Через низьку економічну ефективність та значну матеріаломісткість, ця галузь стала неперіоритетною. Останнім часом відбувся географічний зсув галузі до країн, що розвиваються через значно дешевшу робочу силу.

- Лідером світового суднобудування була **Західна Європа** (забезпечувала 80% виробництва всіх кораблів).
- У XXI столітті три східно-азійські держави — **Китай, Республіка Корея і Японія** — спускають на воду 90% усіх вироблених у світі суден. **Лідерами глобального суднобудування є Китай** (45% замовлень і 42% світового будівництва суден) та **Південна Корея** (30%)
- Найбільш швидкими темпами галузь розвивається в **Аргентині, Мексиці та Індії**.
- **США** зосереджують свою увагу на виробництві військових кораблів.



2. Сучасна географія виробництва

електроніки



Ця галузь є найбільш наукомістким і динамічним складником світового машинобудування

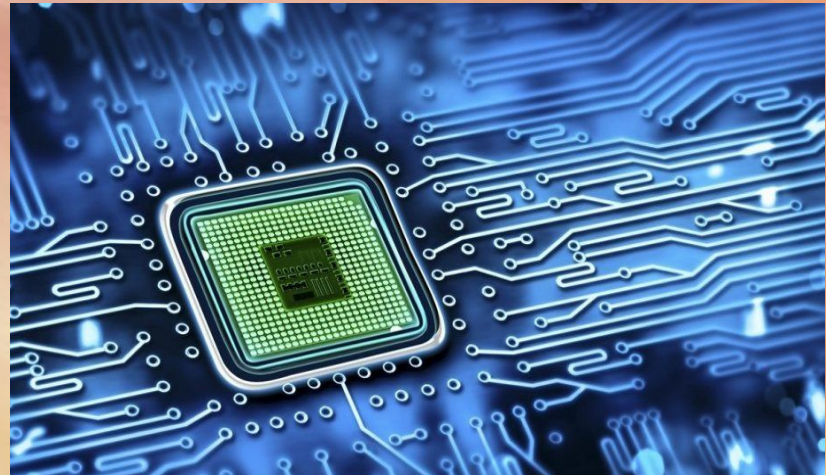
її продукція: електронні компоненти і плати, комп'ютери й периферійне обладнання, радіо- і телекомунікаційне устаткування, засоби мобільного зв'язку, інструменти і прилади контролю, медична й промислова апаратура, офісна техніка й різноманітні товари побутового призначення (аудіо- й відеоапаратура тощо)

- З'явилася у **розвинених країнах**
- Перемістилась у **країни з дешевою робочою силою**, де компанії **США, Західної Європи і Японії** розміщували свої виробництва побутової, обчислювальної техніки, засобів зв'язку
- **Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур**, у яких згодом з'явилися свої компанії — «законодавці моди» в електроніці
- **Країни Південно-Східної Азії (Малайзія, Філіппіни, Таїланд), Латинської Америки (Мексика, Бразилія), Центральної і Східної Європи (Чехія, Угорщина, Польща, Словаччина)**

Найбільшим центром розвитку світової електроніки за останні десятиліття став **Китай**, частка якого досягла близько 2/5 світового виробництва галузі. Обсяги виробництва продукції значно більші, ніж у **США і Японії** разом узятих.

Країни-лідери з виробництва продукції електроніки, млрд дол. США (2020 р.):

- **Китай** - 668;
- **США** – 231;
- **Японія** – 114;
- **Республіка Корея** – 112;
- **Тайвань** – 68.
- Нові «дешеві» країни — **Індія, Індонезія, В'єтнам**, вигідніші для ТНК щодо розміщення нових підприємств електронної промисловості, ніж Китай.
- Серед європейських країн найбільшими виробниками продукції електронної промисловості є **Німеччина, Франція, Велика Британія, Швейцарія, Італія**.



Отже, у світовій електроніці відбувається переміщення виробничих потужностей до країн, що розвиваються.

Основні прибутки від неї залишаються в економічно розвинених і східно-азійських нових індустріальних країнах, компанії яких контролюють світовий ринок продукції і є лідерами в дослідженнях, проектуванні та розробці нових зразків.

Американські, японські, південнокорейські і тайванські компанії очолюють рейтинг найбільш прибуткових компаній світу з виробництва електроніки.

Найбільші компанії світу за доходами від реалізації продукції електроніки, млрд дол. США :

- **Samsung electronics**, Республіка Корея – 90;
- **Foxconn**, Тайвань – 80;
- **Apple**, США – 60;
- **Newlett** – Packard/hp, США – 40;
- **Dell**, США – 40;
- **Online stores**, США – 30;
- **Fugtsu**, Японія – 30;
- **IBM**, США – 20;
- **Panasonic**, Японія – 15;



Виробництво комп'ютерної техніки

- **Китай** - абсолютний лідер за виробництвом продукції китайські фірми з'являються в рейтингах найбільших комп'ютерних компаній (Lenovo вийшла на перше місце у виробництві комп'ютерів, потіснивши конкурентів зі США і Тайваню)
- Серед виробників планшетів **LENOVO** на третій позиції після американської **Apple** (що постачає майже четверту частину світової продукції) і південнокорейської **Samsung**.
- Натомість компанії **Samsung** і **Apple** є незаперечними лідерами у новітньому напрямі електронної промисловості — виробництві смартфонів.

Частка провідних компаній у виробництві комп'ютерів:

- **Lenovo**, Китай – 21%;
- **Hp inc.**, США – 19%;
- **Dell**, США – 15%;
- **Asus**, Тайвань – 8%;
- **Apple**, США – 7%;
- **ACER GROUP**, Тайвань – 7%;
- Інші – 23%.



Ланцюги доданої вартості у виробництві транспортних засобів та електроніки



3. Сучасна географія фармацевтичної продукції

- Фармацевтичне виробництво займається розробленням і виробництвом ліцензованих лікарських засобів і медикаментів, що потребує великих витрат на новітню техніку та кваліфікованих кадрів.
- Усі нові медичні препарати, що потрапляють на ринок, – це результат тривалого, ризикованого та високовартісного процесу досліджень і розробок, що їх проводять фармацевтичні корпорації.
- Акценти в світовій фарміндустрії змістилися в бік розроблення лікарських препаратів біологічного поход

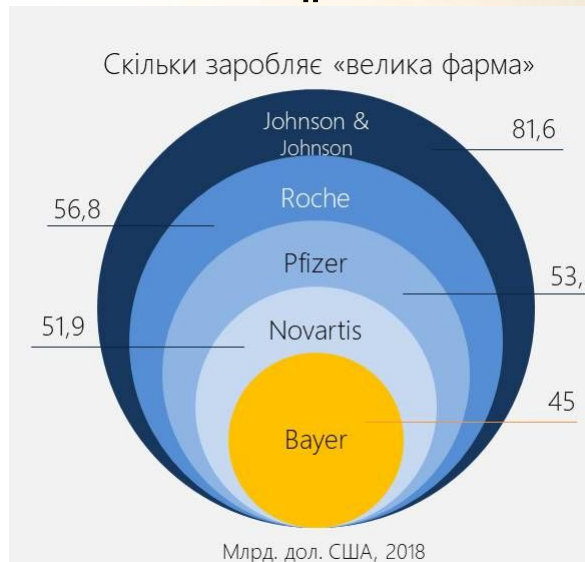
- Якщо лише 71 %.

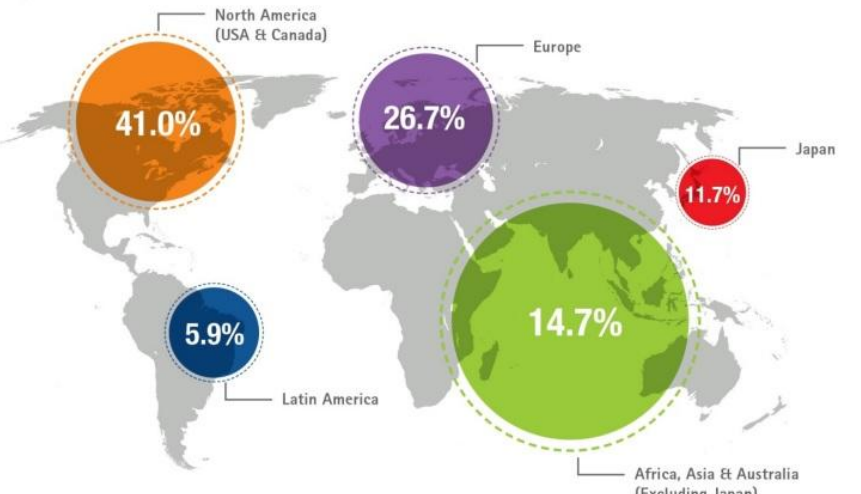


Серед факторів, що найбільш суттєво впливають на розвиток фармацевтичної індустрії слід виділити:

- **демографічні** (темпи зростання населення, рівень народжуваності, смертності та тривалості життя, статеву - вікову структуру населення, міграції та ін.);
- **соціальні** (рівень розвитку освіти та охорони здоров'я);
- **економічні** (рівень соціально-економічного розвитку країн та прибутків населення, рівень розвитку науки та техніки, НДДКР, транспортно комунікаційних систем та ін.).

Досить великий вплив мають і різноманітні політичні події в середині та за





Потужну фармацевтичну промисловість мають лише економічно високорозвинені країни. Незважаючи на те, що торгова мережа фармацевтичної індустрії охоплює практично усі регіони світу, виробничі потужності галузі сконцентровані у межах трьох головних регіонів - **Європа, США та Японія** (80%)

Проте частіше говорять не про країни-лідери, а про корпорації - лідери галузі. Це є одним з проявів глобалізації у світовій фармацевтичній індустрії.

В якості лідерів відзначилися американські корпорації: **Johnson & Johnson** (обсяг продажу - 67,2 млрд. дол.), **Pfizer** (близько 59,0 млрд. дол.). За ними слідом йдуть швейцарські **Novartis** та **Roche**.

Найпотужніші глобальні фармацевтичні

№ п/п	КОМПАНІЯ	Країна	Обсяги продажу, млрд. дол.
1.	Johnson & Johnson	США	67,2
2.	Pfizer	США	59,0
3.	Novartis	Швейцарія	57,7
4.	Roche	Швейцарія	49,7
5.	Merck & Co	США	47,3
6.	Sanofi	Франція	46,1
7.	GlaxoSmithKline	Великобританія	43,0
8.	Abbott Laboratories	США	39,9
9.	AstraZeneca	Великобританія	28,6
10.	Eli Lilly	США	22,6

Отже, вони не лише мають досвід і традиції подібного виробництва, а є інноваційними центрами, де розробляють нові ліки, удосконалюють ті, що вже добре відомі на світовому ринку.

Позитивну динаміку зростання власного фармацевтичного ринку демонструють країни Азії, серед них **Японія, Китай, Індія, Ізраїль, Республіка Корея, Сінгапур** тощо.

Майже половина обсягу фармацевтичного ринку – це експорт продукції. У рейтингу **найбільших країн-експортерів** фармацевтичної продукції є **Німеччина, Швейцарія, Бельгія, США та Франція.**

Серед країн, що розвиваються, в експорті зростає роль **Індії та Сінгапуру.**

Головними постачальниками наукомістких фармацевтичних технологій є **США, високор**

№ п/п	Країна	Експорт фармацевтичної продукції, млн. дол.	Експорт фармацевтичної продукції на душу населення, дол.	Частка експорту фармацевтичної продукції у сукупному експорті країни, %
1.	Німеччина	66956,1	814	3,7
2.	Швейцарія	54356,2	7092	15,7
3.	Бельгія	44840,2	4186	13,8
4.	США	39887,1	129	2,7
5.	Франція	34706,0	553	5,8
6.	Великобританія	32946,7	531	6,9
7.	Ірландія	29120,3	6515	23,0
8.	Італія*	18883,6	312	3,8
9.	Нідерланди	17021,0	1025	3,1
10.	Іспанія	11992,0	260	3,9
11.	Індія	9571,7	8	3,2
12.	Австрія *	8765,3	1044	3,7
13.	Швеція	7371,6	786	3,9
14.	Ізраїль*	7038,3	949	11,0
15.	Сінгапур	6795,6	1336	1,6
16.	Китай	5880,8	4	0,3
17.	Данія*	5304,7	956	4,8
18.	Канада	5078,3	149	1,1
19.	Австралія	4377,5	197	1,6
20.	Угорщина	4263,3	427	4,3

Глобальні ланцюги доданої вартості у фармацевтичній промисловості

витрати на наукові дослідження

розробка

випробування

масове виробництво

поширення

моніторинг ліків за результатом їх впливу



+ транспортування на різних стадіях створення, виробництва та реалізації продукції



4. Виробництво текстилю, одягу, взуття: сучасна просторова організація, чинники міжнародної спеціалізац

- У попередні століття важливими осередками текстильного виробництва були країни **Сходу** (**Персія, Єгипет, Китай**), пізніше – країни **Європи** (**Франція, Італія, Велика Британія**).
- Протягом ХХ ст. виробництво тканин було поширене переважно у високо розвинутих країнах Європи, США, Японії.
- Хоча й донині значним виробником тканин є **США**, а їхніми конкурентами стають азійські країни з **дешевою робочою силою: Китай та Індія**. Нині 70% усіх тканин виробляють в **Азії**.
- **Бавовняне виробництво** набуває все більшого значення в **Індонезії, Єгипті, Пакистані**; **вовняне** – в **Туреччині, Республіці Кореї, Аргентині**.
- Сучасне виробництво тканин у країнах Європи переважно обслуговує внутрішній ринок: дуже якісний, але дорогий текстиль не витримує конкуренції на



- Виробництвом готового одягу, якісного взуття, аксесуарів (рукавичок, краваток, парасольок) зайняті відомі підприємства **США, Італії, Німеччини, Франції, Великої Британії, Японії**. Для просування модних виробів серійно виготовляють моделі прет-а-порте (готового вбрання). **Законодавцями світової моди є Париж, Мілан, Лондон, Відень.**

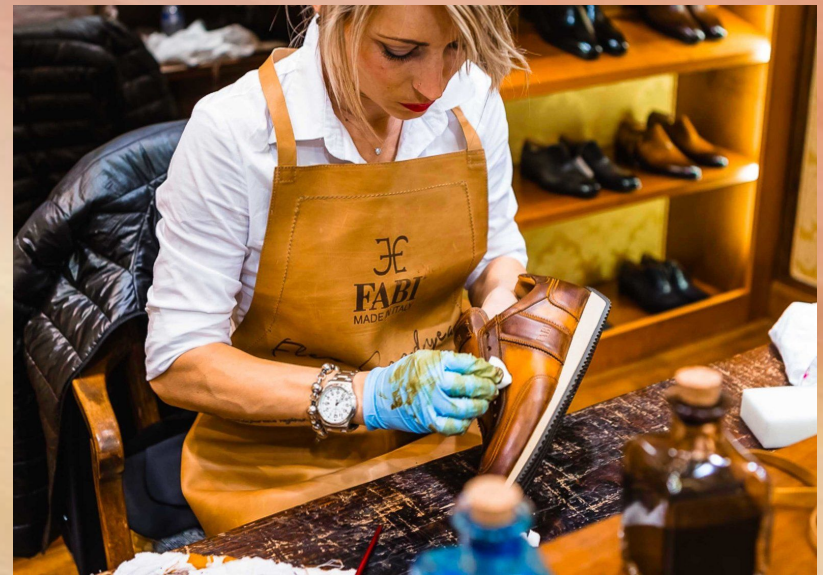


- Проте нині там майже не існує великих швейних та взуттєвих фабрик. **Португалія** перетворилася на головну «швейну фабрику» Європи, а **Італія** – на велетенську «fabрику взуття».

- **Азійські країни** є з вигідними для експорту готової продукції з сприятливим географічним положенням, у яких шиють одяг світових брендів. Це **Туреччина**



- Нині конкуренцію їм склали європейські країни з перехідною економікою, де праця робітників так само дешева, а якість роботи набагато вища: **Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Латвія, Литва, Естонія, Україна, Білорусь.**



Fabi & Barracuda – легендарний італійський бренд

- Найбільшими виробниками та експортерами високоякісного шкіряного взуття є **Італія** (<https://www.rechi.ua/uk/info/best-shoes-brands>), **Німеччина, Бельгія, Португалія, Іспанія, Франція, Велика Британія, Румунія, Словаччина, Австрія.**



Carlo Pazoni – відомий італійський бренд

- Значна частка припадає на

Як створюється додана вартість



Ланцюг доданої вартості у швейній промисловості

